చంద్రేణైకపుత్రః

శ్రీ శ్రీనివాస శిరోమణి

"అక్కయ్యా, బావ ఏంచేస్తున్నాడు" అంటూ పొద్దునే కరణము రామయ్య వచ్చి సుబ్బమ్మను అడిగినాడు.

"కూర్చోండి పంతులూ; నిన్న ఉదయము పాలెంపోయినారు. ఇంతవరకూ రాలేదు. రాత్రికే వస్తాము అన్నారు" అన్నది సుబ్బమ్మ.

"ఎందుకు పోయినాడు?"

"అక్కడ వారి తాలూకు ఎవడో పిల్లగాడు ఉన్నాడుట. వాణ్ని పెంచుకోవలసింది అని వారి వారు అందరూ పట్టుపట్టినారు. ఆ పిల్లవాణ్ని చూడ టానికి పోయినారు"

"అదేమిటి అక్కయ్యా, బావకు మతిపోతే పోయింది; నీకుకూడా మతిపోయిందేమిటి?—ఏ ఒక్క చోటనైనా పెంపుడు కొడుకు అతకడము కానీ పెంచుకొన్న తల్లితండ్రులకు ఉపయోగ పడ టము కానీ చూచినామా! లేనిపోని తద్దినం. పెంపుడు అంటే తగాదా కొనుక్కోడము అన్న మాట. ఈ కాస్త విషయము నీకెట్లా తోచలేదు" అన్నాడు రామయ్య.

"పంతులూ, మీ బావగారి సంగతి నీకు తెలి యనిదేముంది? అనుకొన్నట్టు చేసి తీరవలసిందే"

"కాదు లేవమ్మా, నీకు తోచిఉండదు. లేక పోతే నీవు చెపితే బావ వినకపోవటము ఏమిటి?—

"అయితే నాఇష్టముతోనే మీ బావగారు ఈ ప్రయత్నము అంతా చేస్తున్నారు అంటావా?"

"సుతరామూనూ."

సుబ్బమ్మ ఒక్కనవ్వు నవ్వింది. "సరే ఆయన గారు రానియ్యి. చూదాము" అన్నది.

"అయితే అక్కయ్యా, నీకు పిల్లలు కనే వయస్సు మళ్లింది అంటావా?"

"ఇంకేమి పిల్లలు. నేను కిందటి గాలివాన ఇంకా అయిదు సంవత్సరాలకు కొడుతుంది అనగా కాపురానికి వచ్చినాను. గాలివాన కొట్టి ఎన్నేళ్లు అయిందో లెఖ్ఖ చెప్పు"

"గాలివాన కొట్టి ఇప్పటికి పాతికేళ్లు అయింది. ఏమోలే—నీ కడుపున ఒక కాయ కాయ కూడదూ" అన్నాడు రామయ్య.

"చాలులే—నీ చమత్కారము. నలభైఅయిదు దాటిపోయినవి. ఇంకా పిల్లలు ఏమిటి"

"పోనీలే—నీవు పిల్లలను కనలేక పోయినా మా బావకు పిల్లలు పుట్టే వయస్సుమాత్రము మళ్ళలేదు."

సుబ్బమ్మ నవ్వింది. కాని ఆమె ఊహాలు ఎక్కడెక్కడికో పోయినవి. ఒక్కసారి రామయ్యను తేరి పారచూచి "నిజమే పంతులూ, నీవు అన్నట్టు నా పిల్లవాడు కాకపోయినా ఆయనగారి పిల్లవాడు అయినా కొంత నయమే" అన్నది.

"అదేనమ్మా నేనూ చెపుతూఉంది" అని రామయ్య అంటూ ఉండగా కిర్రుచెప్పులతో గ్రామ మున్సబు నారయ్య వచ్చినాడు. రామయ్యను చూస్తూ "పంతులూ ప్రొద్దునే వచ్చినావు. ఏమిటి తహశీల్ దారు మన ఊరు వస్తున్నాను అని తాకీదు ఏమైనా పంపించినాడా" అన్నాడు.

"అదేమీలేదు. ఒక జోశ్యుడు మన ఊరువచ్చి నాడు. ఆయన పాండిత్యము మీరు పరీక్షించవలెను"

"ఇంతకూ నీకు ఆయన ఏమి జోస్యము చెప్పి నాడు" అంటూ నారయ్య కుర్చీలో చేరగిల బడి నాడు.

"ఇప్పుడు ఉన్న వాండ్లు చాలనట్టు యింకా నల్గురు ఆడపిల్లలు పుట్టుతారు అన్నాడు"

"శబాస్ మొత్తము పదిమంది అవుతారు అన్న మాట. ఆడుది అంటే మా చెల్లెలుకే తగిపోయింది. చూడు మీ అక్కను..."

"సరేలే సరాగము" అంటూ సుబ్బమ్మ "ఎప్పుడో ఎందుకు పంతులూ—ఆ జోస్యులను ఇప్పుడే పిలిపించు. మీ బావగారు పోయివచ్చిన పని పండో కామో తేలుచుంది. చూతాము" అన్నది.

"పంతులూ—ఇప్పుడే పిలిపించవయ్యా—మధ్యాహ్నమునుంచీ నేను మళ్లీ ప్రయాణము అయి పోతాను. మోతాహాదు లేదు. ఎవరిని పంపిస్తావు" అన్నాడు నారయ్య. "గురవణ్ని పంపిస్తానులే" అంటూ సుబ్బమ్మ లోపలికిపోయి పాలూ పెరుగూ నెయ్యి మొదలు అయిన మోయీను సామగ్రులు అన్నీ ఇచ్చి అవన్నీ కరణముగారి ఇంట్లో ఒప్ప చెప్పి అక్కడ ఉన్న జోస్యులవారిని వెంటనే పిలుచుకొని రమ్మన్నది. రామయ్య గురవణ్ని చూస్తూ "వీడు ఎవడుబావా, గుండు అల్లె ఉన్నాడు. వీడు ఏ దేశమునుంచి ఇక్కడికి దిగినాడు" అన్నాడు.

"మీఅక్క వంటచేసుకోలేక చిత్తూరుజిల్లా నుంచి అల్లా వీణ్ని రావించిందయ్యా" అన్నాడు నారయ్య.

"వీడు ఆట్టే తినలేడు అనుకొంటాను"

"చాలు లెస్తురుమీ వేళాకోళాలు. ఆజోస్యులు వచ్చేసరికి మీరు కాస్త మంచిమాట చేసుకోండి" అంది సుబ్బమ్మ, నారయ్య లేచి ఇంట్లోకిపోయినాడు.

నారయ్య మామూలు గ్రామ మున్నబుల మాదిరిగా కరణాల దస్త్రాల కావలివాడు కాడు. అతను శ్రీమంతుడు. ప్రతిభావంతుడు, చిన్నప్పుడు అయితే చదువుకోలేదు; కాని వయస్సు వచ్చిన తరువాత ఒక భట్టురాజుగారిని ఇంట్లో ఉంచుకొని తెలుగు ప్రబంధాలు అన్నీ చదివించుకొని తెలుసుకొన్నాడు. వ్యవహార జ్ఞానముకోసము ఒక ఇంగ్లీషు అయ్యవారిని పెట్టుకొని ఇంగ్లీషు నేర్చుకొన్నాడు ధారాళముగా ఇంగ్లీషు మాట్లాడుతాడు. దొరలు మాట్లాడినా ఇంగ్లీషు ఇట్టే తెలుసుకొని ఇంగ్లీషులోనే జవాబులు చెప్పతాడు.

పిత్రు పితామహార్జితము ఒక ఏభైయకరాల మాగాణిభూమి, ఒక నూరు యకరాల మెట్టభూమి ఉంది. తాత ముత్తాతలు "వద్దు కుమ్యో మొగ్రో శిస్తులు కట్టలేము" అన్నప్పటికీ తహసీల్‌దార్లు శిస్తులు పెంచడానికి మంజూర్లు చేసిన ఇసుక పర్రలు వందలకొద్దీ యకరాలు నారయ్య హయాములో సరుకు వనాలు అయిపోయినవి. అందువల్ల టోకు బేరముచేసే సరుకు కర్రల అడితీ ఒకటీ... రైసుమిల్లు ఒకటే ఉన్నవి. ఆయన ఆ గ్రామపంచాయతీబోర్డు ప్రెసిడెంటు కూడానూ. ఇంకా ఇట్లాంటి గౌరవోద్యోగాలు ఎన్నో ఉన్నవి. వదిలేచోట ధారాళముగా వదలడమూ—పట్టవలసినచోట మంచి గావుపట్టు పట్టడమూ ఆయనకు బాగా తెలుసును. దానమూ ధర్మమూ పేరూ ప్రతిష్ఠా కలవాడు.

వ్యాపారమూ వ్యవహారాలూ నారయ్యవంతు. వ్యవసాయమూ గొడ్డూ గోదా ఇల్లూ వాకిలీ మొదలు అయినవి అన్నీ సుబ్బమ్మవి. నారయ్య చెప్పినమాట ఆఊళ్ళో ఎప్పుడు అయినా చలామణీ కాకపోతే కాకపోవచ్చును, కాని సుబ్బమ్మ మాట ఆఊళ్ళో సుగ్రీవాజ్ఞ. ఇకను ఆ దంపతులకు తీర్పరీ కూర్పరీ కరణము రామయ్యపంతులు. రామయ్య నారయ్యకన్నా పదిఏళ్లు చిన్నవాడు.

రామయ్యమాట నారయ్య ఎన్నడూ తీసివేసేవాడు కాడు. నారయ్య చెప్పింది చేయకుండా రామయ్య ఎన్నడూ ఉలా యించిందీ లేదు. ఇద్దరూ ఒక్కమాటమీద. పో వాండ్లు. అందువల్లనే

గ్రామములో పోట్లాటలు వచ్చి పార్టీలు పడి గడ్డివాములు తగులపెట్టుకోడము కానీ వారి గొడ్లకు వారూ వీరూ వీరగొడ్లకు వారూ మందులు పెట్టి చంపి వేయడాలు గానీ లేవు. ఇన్ని మాటలెందుకు—అది బస్తీపక్కను ఉన్న పల్లెటూరు. అయినప్పటికిన్నీ ఒక సివిల్ వ్యవహారము కానీ ఒక క్రిమినల్ వ్యవహారము కానీ ఊరుదాటి కోర్టుకు పోయింది లేదు.

నారయ్య కానీ అంత కుంకుమబొట్టు పెట్టుకొని లోపలినుంచి బయటకు వచ్చినాడు. అప్పుడే జోస్యులున్నూ వచ్చినాడు. జోస్యము వినడానికి సుబ్బమ్మకూడా వచ్చి తలుపుచాటున నిలుచున్నది. నారయ్య జ్యోషీని ఎగాదిగా చూచి "బాలజ్యోతిషం వృద్ధవైద్యం" అన్నారు. బాగుంది. జోస్యులూ జాతకము ఇవ్వగానే ముందుగా ఏమి ఆలోచిస్తావు?" అని ప్రశ్న వేసినాడు.

"ఆయుర్దాయాన్ని గురించి ఆలోచిస్తాను"

"అయితే ఈ జాతకానికి ఆయుర్దాయము చెప్పు" అంటూ జాతకచక్రము ఉన్న కాగితము నారయ్య జోస్యులకు ఇచ్చినాడు. రామయ్య "జోస్యులు బాబూ లగ్నము ఏమిటి—నక్షత్రము ఏమిటి" అన్నాడు.

"మేషలగ్నము—మఘానక్షత్రము" అంటూ "జాతకుడికి దీర్ఘాయుర్దాయము పట్టింది. జాతకము మహాదొడ్డది. ఒక్క పంచమ భావానికి తప్ప మరి ఏ ఇతర భావానికీ ఏదోషమూ లేదు. పంచమాధిపతికిన్నీ పంచమ స్థానానికిన్నీ పాపార్గళం పట్టింది పుత్రకారకుడు అయిన..."

"ఇదుగో జోస్యులూ మాకు నీశాస్త్రము గోల అంతా అక్కరలేదు. ఫలము చెప్పండి" అన్నాడు నారయ్య.

"ఇప్పటికి సంతానము లేదు" అన్నాడు జ్యోషి.

"సరే. ఇకముందు సంగతి?" అన్నాడు రామయ్య.

"అయితే కర్మస్థానాధిపతి అయిన."

"దత్తుచేసు కొంటాడేమో చెప్పవయ్యా" అన్నాడు నారయ్య.

"దత్త పుత్రయోగము లేదు."

"దత్తు చేసుకొంటే"

"దత్తత చేసుకోటము ఉండదు. అధవా దత్తత చేసుకో తలచుకొన్నా కొనసాగదు. విఫలము అయి పోతుంది"

"అంటే"

దత్తుడు ఇంటికి రాగానే చస్తాడు"

"అమ్మనాయనో—పుత్రశోకముకన్నా దత్త పుత్రశోకము పట్ట శక్యముకాదు అన్నారు పెద్దలు" అన్నాడు రామయ్య. నారయ్య ముఖము వెలా వెలా పోయింది.

"అయ్యా ఈ జాతకములో ఉపపదానికి చంద్రశుక్ర సంబంధము పట్టింది. కాబట్టి జీవకళత్రము ఉంటుంది. కర్మస్థానము బాగాఉంది. కర్మకారకుడూ కర్మాధిపతీ బాగా ఉన్నారు. "శుభదృగ్యోగాత్సుందరీ" అని సూత్రము. మంచి అందకత్తెను జాతకుడు కొద్ది రోజులలో పెండ్లి చేసుకొంటాడు. "స్వకులే గుప్తాచ" "చంద్రే హైకపుత్రః" అనే సూత్రాలున్నూ జాతకానికి అన్వర్తిస్తవి. ఆ అందకత్తెకు ఒక పిల్లవాడు పుట్టుతాడు. వాడు ఈ జాతకుడికి కర్మాధికారి అవుతాడు. తప్పదు"

నారయ్య పకపకా నవ్వినాడు. సుబ్బమ్మ తీవ్రముగా ఆలోచించడము మొదలు పెట్టింది. రామయ్య "శాస్త్రులవారూ, సంతానము ఇంకా ఎంత కాలానికి కలుగుతుంది" అని ప్రశ్నించినాడు.

"ఎబ్బే ఎంతో కాలానికా— ఇప్పుడు కర్మాధిపతి అయిన శనిదశలో కుటుంబాధిపతి అయిన శుక్రభుక్తి నడుస్తూఉంది. కొద్దిరోజులలో జీవకళత్రమూ ఆ తరువాత— నేటికి పదహారు మాసాలలో జాతకుడికి కర్మచేసే పిల్లవాడు పుట్టుతాడు."

"అట్లా నిజముగా పదహారు మాసాలలో పిల్లవాడు పుట్టేట్లయితే మీకు నూటపహార్లు బహుమానము ఇప్పిస్తాను" అన్నాడు రామయ్య.

"తప్పకుండా నూటపదహార్లూ బహుమానము పుచ్చుకొంటాను" అన్నాడు జ్యోషి. నారయ్య పది రూపాయలు తాంబూలములో పెట్టి జ్యోషీని సన్మానించినాడు. రామయ్యతో జ్యోషి వెళ్లిపోయినాడు. నారయ్య పెండ్లాన్ని చూస్తూ" నేను దత్తుచేసుకొం

టాను అని మాట ఇచ్చినాను. ఏమి అవుతుందో చూడవలెను" అన్నాడు.

"ఏమి అవుతుంది. జోస్యుల నోటివాక్యాన.."

"అయితే నేను దత్తు చేసుకోడము నీకు ఇష్టము లేదు అన్నమాట"

"నేను అనేకమార్లు చెప్పినాను. మీరు విన్నారుకారు. ఏమి చేసేది? మొగుడికిపుట్టిన పిల్లవాడు అయినా పెండ్లానికపుట్టిన పిల్లవాడు అయినా ఉపయోగపడుతాడు కాని ఏ అయ్యకో ఏ అమ్మకో పుట్టినవాడు ఎప్పుడూ అక్కరకురాడు" అంది సుబ్బమ్మ.

"ఎట్లాగూ—" అని నవ్వినాడు నారయ్య.

*   *   *

జోశ్యుడు చెప్పిపోయినట్టుగానే నారయ్య దత్తు చేసుకో తలచుకొన్న పిల్లవాడికి నాల్గురోజులు జ్వరముకాసి చనిపోయినాడు. వంశము నిలవడానికి ఇంకొక పిల్లను పెండ్లి చేసుకోవలసిందేను అని సుబ్బమ్మ పట్టుపట్టింది. రామయ్య అందుకు తోజు చేసినాడు. నారయ్యకు ఇష్టముఅయినా కాకపోయినా గ్రహాల ప్రభావమో ఏమో మళ్ళీ పెండ్లి చేసుకోటానికి ఒప్పుకొన్నాడు. సవతిని సంపాదించటానికి సుబ్బమ్మే పూనుకొన్నది. బహు సంతానము చాలు ఉన్న కుటుంబాలలో పిల్లను తీసుకొని రావలెను అనుకొన్నది. విచారించింది. స్వయముగా బయలుదేరింది. దూపాటి సీమలో ఒక పేదకుటుంబాన్ని చూచింది. ఆ ఇల్లాలు తొమ్మిదిమంది పిల్లలను కన్నది. పెద్దపిల్లకు ఇరవై సంవత్సరాలు. దారిద్ర్యమువల్ల పెండ్లి కాలేదు. తల్లికి మాదిరిగానే రెబట అల్లె ఉంది. తల్లి చాలు పిల్లగా సుబ్బమ్మకు ఆ అమ్మాయి తోచింది. ఆ పిల్ల తల్లితండ్రులనూ తక్కిన సంతానాన్ని పోషించే భారము తమదేను అన్నది. పెనిమిటికి పిల్లను కుదిర్చింది. దైవానుకూలముగా ఉండేటందుకు ఏడుకొండలవాడి ఎదట పెండ్లి జరుగవలెను అని నిర్ణయించింది.

శుభ ముహుర్తాన తిరుమల క్షేత్రములో పెనిమిటి నారయ్యకూ సవతి మంగమ్మకూ మూడుముళ్లూ వేయించింది. అంతటతో ఆమెకు తనివి తీరలేదు. ప్రత్యేకముగా మొగుణ్నీ సవతినీ అలమేలు మంగాపురము తీసుకొని పోయి అక్కడ దేవాలయంలో ఉన్న సంతాన గోపాలకృష్ణుడికి మొక్కించింది. పుట్టెడు పటికిబెల్లము నైవేద్యము పెట్టించి నూతన వధూవరులచేత పసిపిల్లలకు పండారము చేయించింది.

తిరుపతినుంచి ఇంటికి తిరిగి రాగానే వ్యవసాయపు పనులు అన్నీ మంగమ్మ తండ్రికిన్నీ గొడ్డూ గోదా వ్యవహారాలు అన్నీ మంగమ్మ తల్లికీ సుబ్బమ్మ ఒప్పగించి వంట ఇంటి పెత్తనము మాత్రము తనమీద వేసుకొంది. నారయ్యకూడా సుబ్బమ్మకు ఏమాత్రమూ తీసిపోలేదు. తమ డాబామీద శీతవాత వర్షాతపాలకు లొంగిపోకుండా ఉండేటట్లుగా రెల్లు గడ్డితో చలువపందిరి వేయించినాడు. ప్రాచీనార్వాచీన పద్ధతులను వేటినీ వదిలి పెట్టకుండా పడకగది సరంజామా అంతా కేటలాగులు అన్నీ చూచి మద్రాసునుంచి తెప్పించి ఆ చలువ పందిరిలో అమర్చట్లు చేసినాడు. అది నూతన వధూవరుల కుశయ్యాగృహాము అయింది.

నారయ్య అంతటితో పోనీయలేదు. తన మున్నబుగిరీకి గుమాస్తాను ఏర్పాటు చేసినట్టుగానే రామయ్య పంతులు కరణీకాని కిన్నీ ఒక గుమాస్తాను ఏర్పాటుచేసి తన రైసుమిల్లు—కట్టెల అడితి వ్యాపారము ఆయనకు ఒప్పగించి ఇల్లు కదలకుండా ఉండిపోయినాడు. భోజన మజ్జనాదులకు తప్ప డాబా దిగడము మానివేసినాడు. ఇక మంగమ్మ సంగతి చెప్పవలసిన అవసరమే లేదు.

బక్క చిక్కిన ఎద్దుల జతను సంతలో చౌకగా కొనుక్కొని తెచ్చి ఇంత మడ్డికూడూ దాణా తెలకపిండీ పెట్టి మేపితే వారము రోజులలో తేరుకొని బుసలుకొట్టుతూ చక్కగా పొలము పనిచేస్తవి. కుక్కకు ఒక్కపూట ఇంత అన్నము వేసి అంత బెల్లము పెట్టితే అది తెల్లవారేసరికి పుంజుకొని భౌభౌమంటూ ప్రతివాణ్నీ కరవబోతుంది. అయితే మానవుల ఎదుగు బొదుగులు తిండిమీద ఆధారపడవు అని ఇంగ్లీషు వైద్యులు అంటారు. ఇది నిజమో కానిజమో తెలియదు కాని మంగమ్మ మండలము రోజులలో గుర్తుపట్టడానికి వీలులేకుండా మారిపోయింది. బంగారు శలాక మాదిరిగా తయారు అయింది. షోడశకలా ప్రపూర్ణము అయిన చంద్రబింబము మాదిరిగా ఆమె ముఖము కనుపించసాగింది.

రోజులు గబగబా పరుగెత్తసాగినవి. మంగమ్మకు నిన్ననో మొన్ననో ఆ ఇంటికివచ్చినట్టుగా

ఉంది. కాని అప్పుడే రెండు నెలలు గిర్రున తిరిగి పోయినవి. సుబ్బమ్మ తాతగారికి జబ్బుగా ఉందిఅనీ ఒక్కసారి పుట్టినింటికివచ్చి పొమ్మనీ వర్తమానాలు వస్తూ ఉన్నవి. ఆమె కాపురానికి వచ్చిన ఈపాతిక సంవత్సరాలలోనూ ఎప్పుడు పుట్టినింటికి పోయినా సాయంత్రానికి స్వగృహానికి చేరేది. ఉన్న గొడ్ల పాలు సుబ్బమ్మ తప్ప మరి ఎవరూ తీయడానికి వీలు లేదు. ఒకవేళ ఎవరు అయినా తీయపోయినా ఆ గొడ్లు ఆమెకు పాలుఇచ్చినట్లు ఇతరులకు ఇవ్వవు, తాతగారిని పోయి చూడవలెను అని సుబ్బమ్మకు ఎంతో అభిలాషగా ఉంది. గొడ్ల పాలుతీయడము ఎవరికి ఒప్పచెప్పడము అనే చిక్కులో పడ్డది. మంగమ్మ తల్లి తనకూతురు గొడ్లపాలు తీయడములో నేర్పరి అని చెప్పింది. సుబ్బమ్మ మంగమ్మను పరీక్షకు పెట్టింది. పోట్ల ఆవులుకూడా మంగమ్మ చెంబు తీసుకొని కూర్చుంటే శేర్లకు శేర్లుపాలు కార్చడము మొదలు పెట్టినవి. సుబ్బమ్మ నిజముగా ఆశ్చర్యపడి పోయింది. "పది సంవత్సరాల ఈమధ్య ఈ గొడ్లు నాకు ఇన్ని పాలుఇచ్చి ఎరగవు. చెల్లెలా నీ సుతారము నాకు కూడా నేర్పు" అంది సుబ్బమ్మ. మూడు రోజులు అయ్యే సరికిగొడ్లు అన్నీ మంగమ్మకు మాలిమి అయిపోయినవి. పాలు సమృద్ధముగా ఇవ్వడము మొదలు పెట్టినవి. సుబ్బమ్మ ఎంతో సంతోషపడ్డది. "చెల్లెలా, నా ప్రాణము తెరపినపడ్డది. ఇంత కాలమూ ఏ ఊరు అయినా పోయి నాల్గురోజులు ఉండి రావడానికి ఈ గొడ్లమూలాన వీలు కాకుండా పోయింది. అబ్బ ఇంతకాలానికి నీవు దేవకికు మల్లె వచ్చినావే చెల్లెలా!" అంటూ సుబ్బమ్మ మెచ్చుకొన్నది.

ఇంతలో సుబ్బమ్మగారి పుట్టింటినుంచిజట్కా బండి వచ్చింది. ఆమె తాతగారు ఏక్షణమో దేహము చాలించేట్లు ఉన్నాడు అనీ ఆమెను ఆయన చూడవలెను అనుకొని బండి పంపించినారు అనీ బండి వాడు చెప్పినాడు. ఆమెకన్నుల వెంట నీరు కారుస్తూ ఉంటే "ఎందుకు అక్కా ఆలోచిస్తావు, ఏమీ భయములేదు. పోయిరా. నేను అంతా జాగ్రత్తగా చూసుకొంటాను" అన్నది మంగమ్మ.

"చెల్లెలా ఈ రోజు పగలు ఎట్లాగో గడుపు, నావెంట మీ అమ్మనుకూడా తీసుకొనిపోతాను. మా ఊరు ఇక్కడికి మూడుమైళ్లే ఉంది. వస్తే ఇద్దరమూ సాయంత్రానికి వస్తాము. లేకపోతే మీ అమ్మను పంపించివేస్తాను," అని మంగమ్మతో చెప్పినారయ్యనుకూడా తనవెంటరమ్మన్నది సుబ్బమ్మ. ఆయన అయితే బయలుదేరలేదు. కాని సుబ్బమ్మ ఆమెకు తోడుగా మంగమ్మతల్లీ జట్కాబండిలో ప్రయాణము అయిపోయినారు.

సుబ్బమ్మ పుట్టింటికి వెళ్లిన రెండురోజులకు నారయ జిల్లాబోర్డు మీటింగుకు వెళ్లవలసి వచ్చింది. అతడు ఆమరునాడే రావలెను అనుకొన్నాడు. కాని సాధ్యముకాలేదు. వారము రోజులు అయినా సుబ్బమ్మ కానీ నారయ్యకానీ తిరిగి రాలేదు. అంత ఇంటికీ మంగమ్మే సర్వాధికారి అయిపోయింది.

అది కార్తీకమాసము. మధ్యాహ్నము మూడు గంటలు అయింది. హఠాత్తుగా మబ్బులుపట్టినవి. కాస్సేపటిలో చీకటిపడ్డట్టు అయిపోయింది. బీటిలోకిపోయినగొడ్లు అన్నీ ఇంటికి వచ్చినవి. జీతగాండ్లు అందరూ ఇండ్లకు పోయినారు. రాత్రి పడుకోడానికి వచ్చే జీతగాండ్లు అన్నాలు తిని వస్తాము అని చెప్పి వెళ్లిపోయినారు. చీకట్లు బాగా కమ్ముకొన్నందువల్ల ఇంకా ఎంతపొద్దుఉందీ తెలియలేదు. ఎప్పుడో ఎందుకు అనుకొని గురవడు వంట చకాచకా చేసివేసినాడు. కొద్ది కొద్ధిగా చినుకులు పడుతూ ఉన్నవి. గాలిమాత్రము జోరుగా ఉంది. మంగమ్మ పొంతకుండలో వేడినీళ్లు స్నానము చేసింది. శీతాకాలాన్ని మించిన చలివేస్తూ ఉంది. ఉత్తరమునుంచి విపరీతము గాలితోలుతూ ఉంది. ఆచలికి మంగమ్మ రోజూకన్నా మరికాస్తఅన్నము తిన్నది. పయికిపోయి పడుకోడము ఆగాలీ వానలో సాధ్యము అయ్యేట్లు ఆమెకు కనిపించలేదు. కిందనే పడుకొంది. చీకటిపడే వేళకు చినుకులున్నూ జోరు చేసినవి. మంగమ్మ శాలువ ముసుగుపెట్టుకొని పడుకొంది. ఇట్టే నిద్రపట్టింది.

రాత్రి తొమ్మిదిగంటలు అయింది. మంగమ్మ ఉలిక్కిపడ్డట్టుగా లేచింది. గాలి ఈలలు వేస్తూ ఉంది. వాన ఎడాపెడా కొడుదూఉంది. దీపాలు ఎప్పుడో ఆరిపోయినవి. దీపము వెలిగించడానికి నిప్పుపుల్ల గీస్తే నిలవలేదు; ఆరిపోయింది.

అంతా అంధకార బంధురముగా ఉంది. తలుపు ఏవైపున ఉంది కిటికీలు ఏవైపున ఉన్నవి చటుక్కున తోచలేదు. వసారా పెంకులు లేచిపోతూ తపీల్ తపీల్‌మంటూ చప్పుడుచేస్తూ ఉన్నవి. ఆమెకు భయము వేసింది. "గురవా—గురవా" అని కేక వేసింది. జవాబులేదు. ఆ చీకటికి కన్నులు అలవాటుపడ్డవి. కిటికీలూ తలుపూ లీలగా కనిపించినవి. ఎట్లాగో ధైర్యము చిక్కబట్టింది. తలుపు తెరిచింది. దీపము లేదు. లాంతర్లుకూడా నిలవడములేదు. మధ్యమధ్య మెరుపులు పట్టపగలు అంతా వెలుతురు వేస్తూఉన్నవి. నాల్గుజతల ఎద్దులనూ హాలులో వదిలిపెట్టి గురవడు బయటికి వెళ్ళుతున్నాడు.

తళుక్కున మెరుపు మెరిసింది. గొడ్లకొట్టము మీద పెంకులు గాలికి ఎగిరిపోతూఉన్నవి. చిమ్మిరి గొట్టములోనుంచి నీళ్లు కొట్టుతూ ఉన్నట్టుగా వాన దంచుతూ ఉంది. బిత్తరపోయి చూస్తూ నిలుచుంది. చూడి గేదెలనూ పాడి ఆవులనూ గురవడు ఇంటిలోకి తోలి తక్కిన గొడ్లను బయటకు పోవడానికి మెడ తాళ్లు వదిలివేసినాడు.

"అమ్మగారూ కొమ్ములు బర్రె ఈనేట్టు ఉంది. బ్యాటరి దీపము వెతకండి" అన్నాడు గురవడు. అదృష్టవశాత్తూ బ్యాటరి దీపము పెద్దదే మంగమ్మకు దొరికింది. దీపము వేసి చూసింది. పెంకులు అన్నీపోయిన ఆ కొట్టములోనే బర్రె ఈనుతూ కనిపించింది. దూడను గురవడు ఎత్తుకొన్నాడు. తల్లిగేదెను ఇంట్లోకి తీసుకొని రావడానికి మంగమ్మ దాని మెడతాడు ఒక చేతిలో పట్టుకొంది. రెండోచేతిలో బ్యాటరి దీపము పట్టుకొని నడిపిస్తూ ఉంది. ఉత్తరపుగాలి పడమరకు తిరిగిపోయింది. గేదె నడువలేక నడువలేక నడుస్తూ ఉంది. గాలి ఒక్క విసురు విసిరింది. మంగమ్మ కాళ్లు నిలపలేకపోయింది. వెల్లకిలా పడ్డది. గురవడు పరుగెత్తుకొనివచ్చి పసిపిల్లను రెండుచేతులలో ఎత్తుకొన్నట్టుగా మంగమ్మను ఎత్తుకొనివచ్చి మంచమ్మీద పడుకోపెట్టి "అమ్మగారూ నడుములు నొప్పిపట్టెనవా?" అన్నాడు.

"లేదురా—కాళ్లు నిలవలేదు" అన్నది.

"అమ్మగారూ—గేదెనూ దూడనూ నేను చూసుకొంటాను. తాము తడిసిపోయినారు. ఒళ్లు తుడుచుకొని స్వస్థముగా పడుకోండి" అని చెప్పి గురవడు అవతలకు వెళ్లినాడు:

* * *

డాబాగది అయినప్పటికినీ కిటికీలుమూసి వేసి ఉన్నప్పటికినీ గాలి రయ్యిమని వస్తూ ఉంది. గోడపక్కను నేలమీద పెట్టిన లాంతరులో దీపము గంతులు వేయడము మొదలు పెట్టింది. మంగమ్మ ఒండ్లు కొంగరపోతూ ఉంది. తలగబాగబా తుడుచుకొని చీర రవిక తీసి వేసి ఒళ్లు తుడుచుకొని పెట్టెలో చీరకట్టుకొంటూ ఇటుచూచింది. గురవడు వాకిలిపక్కను నిలుచుని ఉన్నాడు. వాడు తనను చూచినాడా అనే సందేహమువచ్చింది. చీర కట్టుకొంటూనే "గురవా ఏమిచేస్తున్నావు"అని అడిగింది.

"చలికి వణుకుతూ ఉన్నాను" అన్నాడు.

బ్యాటరీదీపము వేసి వాణ్ణి చూచింది. గుండు వంటి గురవడు వణుకుతూ ఉంటే వాడి దేహమూ—పాము పొట్టవంటివాడి పొట్ట—కండలతో మలుపులు తిరిగిన వాడి జబ్బలూ మంగమ్మకు గమ్మత్తుగా తోచినవి.

"ఒరేయ్ చలికి ఎంతసేపు అట్లా వణుకుతావు" అంటూ పెట్టెలోనుంచి తువాలూ పంచే తీసి "ఈ తువాలుతో తుడుచుకొని ఈపంచె కట్టుకో"అన్నది మంగమ్మ.

"పంచే తువాలూ దొరగారివి"అంటూ అనుమానించినాడు. మంగమ్మ ఒక్క నవ్వు నవ్వి "ఇప్పుడు నీవే దొరవు" అని వాడిముఖము వంక చూచింది. వాడికి సిగ్గువచ్చి తల వంచుకొన్నాడు. ఆమె చేతులో ఉన్న బ్యాటరిదీపములో బ్యాటరి అయిపోయింది. గంతులువేస్తూ ఉన్న దీపము ఎన్నడో ఆరిపోయింది. అంతా చీకటి గుయ్యారముగా ఉంది. గాలీవానా మరింత జోరు అయింది. మంగమ్మ పడుకొంది. ఆమె ఒళ్లు అంతా తిమ్మిరి తిమ్మిరిగా ఉంది.

"గురవా" అని పిలిచింది.

"ఆఁ" అని పలికినాడు.

"ఒరేయ్ నాకు భయము వేస్తూ ఉంది. నీవు ఇక్కడకు రా" అన్నది. వాడు ఆ చీకటిగదిలోకి వచ్చినాడు.

* * * *

గాలివాననాడు రాత్రి ఇంటి కాపలావాడూ గురవడూ తప్ప ఏ జీతగాడూ ఇంట్లో లేనందుకు నారయ్యకు పుట్టెడు కోపము వచ్చింది. కాని ఎవరినీ ఏమీ అనలేదు. గొడ్లకొట్టము కొట్టుకొని పోవడము తప్ప ఏ నష్టమూ లేకుండా పోయినందుకు మనస్సులో సంతోషించినాడు. గొడ్లకొట్టము పెంచి జీతగాండ్లు అందరూ ఉండడానికి బందోబస్తు అయిన భవంతి వేయించడము మొదలు పెట్టినాడు.

సుబ్బమ్మ తాతగారు చనిపోయినాడు. దినవారాలు అయిన తరువాత ఎంతో దుఃఖముతో ఇంటికి తిరిగివచ్చింది. గాలివానకు ఏ నష్టమూ రానందుకు ఆమే సంతోషపడ్డది. గొడ్లకొట్టము పెంచి జీతగాండ్లు కూడా తమ ఆవరణములో నే కాపురాలు ఉండే ఏర్పాట్లు నారయ్య చేస్తూఉన్నందుకు ఆమెకు మరింత సంతోషము వేసింది.

అంతవరకూ మందకొడిగా అయోమయముగా ఉంటూవచ్చిన గురవడు మహా హుషారుగా పనులు చేస్తూఉండడము చూచి ఆశ్చర్యపోయింది. అందులో పలుకరించినా మాట్లాడనివాడు ఎవరు ఏమి అడిగినా తడుముకోకుండా గురవడు సమాధానాలు చెపుతూ ఉంటే సుబ్బమ్మకు మరింత ఆశ్చర్యము వేసింది.

మంగమ్మకు నెల తప్పిపోయింది. సుబ్బమ్మ సంతోషానికి మేరలేకుండా పోయింది. మూడు నెలలు గడిచినవి. మంగమ్మకు కడుపువచ్చినట్లు రూఢి అయిపోయింది. ఆమె కొడుకును .కంటుందో కూతురును కంటుందోనని అందరూ ఆలోచించసాగినారు. ఆ ఇంట్లో ప్రతిరోజూ అచ్చట్లూ ముచ్చట్లుగా ఉండి. ప్రతిక్షణమూ పండుగగానే ఉంది. ఊళ్లోవాండ్లు, అందరూ పండ్లు పసుపు కుంకమూ పట్టు రవికెగుడ్డలు; పట్టుచీరెలు తెచ్చి ఇవ్వసాగినారు. ఆ ఊళ్ళోవున్న బ్రాహ్మణఇండ్ల ఆడవాండ్లు కూడా యథాశక్తిన పసుపూ కుంకమూ తెచ్చి ఇచ్చినారు. మంగమ్మకు కొడుకు పుట్టవలెను అనే అందరూ కోరుకొన్నారు. వేళాకోళానికి సుబ్బమ్మ కూడా ఇక బిడ్డలను కంటుంది అని అన్నారు.

ఇల్లు అంతా ఎంత గబగబలుగా ఉన్నా ఎంత కోలాహలముగా ఉన్నా సుబ్బమ్మ వెయ్యికళ్ళతో గురవణ్ణి కనిపెడుతూఉంది. నారయ్య ఏదో వ్యవహారముమీద మళ్లీఊరికి పోయినాడు. రాత్రిభోజనాలు అయినవి. సవతులు ఇద్దరూ కబుర్లు చెప్పకొంటూ తాంబూలాలు వేసుకొంటున్నారు. గురవడు యథాప్రకారము డాబామీదికి మంచినీళ్ళు వగయిరాలు తీసుకొనిపోతూ మంగమ్మ వంకచూడడమూ ఆమె వాడితో నేత్రావధానము చేయడమూ కనిపెట్టింది. ఏమి తెలియనట్టుగా అమాయికముగా "చెల్లెలా— వారు ఊళ్ళో లేరాయెను. పయిన పడుకోడము ఎందుకు నీకు డోకువచ్చినా ఒళ్లు తిప్పినా పైనుంచి నీవు కేకలు పెట్టితే మేము లేస్తామో—లేవకపోతాము కాబట్టి కిందనే పడుకో"మంటూ సుబ్బమ్మ మంగమ్మ ముఖము తేరిపార చూచింది.

"అక్కా నాకు ఆమంచముమీద పడుకొన్నట్టుగా ఏమంచముమీద పడుకొన్నా ఉండదు"

"అయితే ఆ మంచమే ఇక్కడికి తెప్పించేది."

"నాకు ఆ మరలుతీయడము చేతకాదు"

"చేతనయినా వాండ్లే తెస్తారు" అంది. ఆ మంచాన్ని అప్పటికి అప్పడు కిందికి తెప్పించింది. మంగమ్మ తీవ్రముగా ఆలోచించింది. ఆమెకు భయము వేసింది. ఉత్తరక్షణమే ధైర్యము తెచ్చుకొన్నది. సుబ్బమ్మ తనమీద అపేక్ష చేతనే అట్లా చెప్పి ఉంటుంది. అని నిర్ణయించుకొన్నది. కాని ఆమె బుర్ర పరిపరివిధాలపోతూ ఉంది.

"చెల్లెల్లా—నిద్ర పోతున్నావా" అంటూ సుబ్బమ్మవచ్చింది.

"లేదు" అన్నది మంగమ్మ.

"ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావు?"

"ఎబ్బే ఏమీ లేదు."

"ఇక రేపటినుంచి నేనే గొడ్డూ గోదా చూచుకొంటాను. మా అమ్మకు వంట ఇల్లు ఒప్పచెప్పతాను. గురవణ్ణి వంటపనిలోనుంచి తగ్గించి వేయవలెను అనుకొంటున్నాను"అన్నది సుబ్బమ్మ.

"మంగమ్మ చూస్తూ ఊరుకుంది.

"చెల్లెలా ఎందుకు అట్లా చూస్తావు...వాణ్ణి అసలే పంపించి వేదామా అని కూడా అనుకొంటున్నాను"

"మా ఇష్టము"

"నీవు తెలివిఅయినదానివే చెల్లెలా—అవును లే—అంతే," అంటూ సవతిపక్కలో కూర్చుని సంతోషముతో ఆమెను కొంచెముసేపు చేతితో నిమిరి "హాయిగా నిద్రపో" అని చెప్పి వెళ్లిపోయింది.

సుబ్బమ్మ యథాప్రకారము సావిట్లో పడుకొంది. సంతోషాతిశయమువల్ల కాబోలు ఎన్నడూ లేని పద్ధతిన సొమ్మసిల్లి నిద్రపోయింది. తెల్లవారుఝామున మూడుగంటలు కావస్తూఉంది. సుబ్బమ్మకు హఠాత్తుగా నిద్రమెలకువ వచ్చింది. పక్కగదిలో మనిషి అలికిడి అయింది. క్షణలేశము ఆలకించింది. చడీ చప్పుడూ లేకుండా బయటికి నడిచింది. గొడ్లకొట్టములో గురవడి గదిదగ్గరకు పోయింది. తలుపు బయట తాళము వేసిఉంది. మారుతాళము చెవితో తాళము తీసింది. లోపలికి పోయింది. పెట్టెతీసి చూచింది. ఏభైరూపాయలు కనిపించినవి. పట్టరాని కోపము వచ్చింది. తన మెడలోఉన్న కాసులదండ అమాంతమూ తెంచింది. ఆ తెంచడములో కొన్ని కాసులు క్రిందపడ్డవి. మిగతా కాసులు ఆ పెట్టెలో పెట్టి మూతవేసింది. యథాప్రకారము తలుపుకు తాళంవేసింది. రెండోకంటికి తెలియకుండా వచ్చి పడుకొంది.

పడమటిఇంట్లో గురవడు పొయ్యిలో నిప్పు రాజేస్తున్నాడు.

హఠాత్తుగా సుబ్బమ్మ "ఆఁ ఆఁ" అంటూ "నా మెడలో కాసులదండ ఎవరు తెంచుతున్నారు" అంటూ కేకలు పెట్టుతూ లేచింది.

* * *

కరణము రామయ్య ఆశ్చర్యముతో "అది ఏమిటె అక్కయ్యా—తెల్లవారుతూ ఉండగా నీ మెళ్ళో కాసులపేరు తెంపుకొనిపోవడము ఏమిటె?" అన్నాడు.

"అదే—పంతులూ—ఆశ్చర్యము. పోలీసులను పిలిపించు" అంది సుబ్బమ్మ.

రామయ్య ఆలోచిస్తూ "ఎవళ్లో ఏమిటో మనము ముందుగా..." అంటున్నాడు. సుబ్బమ్మ ఉగ్రమూర్తి అయి "పంతులూ యావన్మందినీ బయటకు లాగించి తాళాలు వేయించడమే కాదు." చూడు నా ఇంటికికూడా తాళము పెట్టించినాను. నాఆవరణలోఎవరు తప్పుపనిచేసినా నేనుమన్నించేది లేదు. ఎందుకు అనుమానిస్తావు? నీవు పోలీసులను పిలిపిస్తావా లేకపోతే నేనే పోయి పోలీసులను పిలుచుకొని వచ్చేదా"అంది.

పంతులు నిబ్బరముగా "బావమున్సబు గిరీకి వచ్చింది మొదలు ఈ రోజువరకూ ఒక్క క్రిమినల్ కేసు పొలిమేర దాటిపోలేదు. బావ ఏమంటాడోనని ఆలోచిస్తున్నాను" అన్నాడు.

"పంతులూ బావగారు ఏమీ నిన్ను అనకుండా ఉండేభారము నాది"

"అయితే పోలీసులను రప్పించడము ఎంతమహాభాగ్యము. అక్కా ఇల్లు సోదా చేయించవలసి వస్తుంది సుమా"

"అదే నేను కోరుతూ ఉంది"

"సరే" నన్నాడు పంతులు,

* * * *

గురవడిమీద క్రిమినల్ కేసు విచారణకు వచ్చింది. మేజిస్ట్రీటు ఉగ్రుడు అయిపోయినాడు. సంవత్సరము కఠినశిక్ష విధించినాడు.

* * * *

తొమ్మిదోమాసము వెళుతూ ఉండగా మంగమ్మ సుఖముగా ప్రసవించింది. దుండుముక్కవంటి మొగపిల్లవాడు పుట్టినాడు.

బ్రహ్మాండముగా భారసాలతంతు జరిగింది. నూటపదార్లు తీసుకోడానికి జ్యోషికూడా హాజరు అయినాడు. ఊరివారి అందరికీ మృష్టాన్నదానము చేసినారు.

సుబ్బమ్మ సాయంత్రము అప్పుడు సంతోషముగా శిశువును పెనిమిటిదగ్గిరకు తీసుకొనివచ్చి "చూడండి. ఎంతచక్కనివాడో చూడండి, అచ్చము మీ పోలికేను. ఆ గడ్డమూ = ఆ ముక్కూ ఆ కళ్ళూ అంతా మీరేను" అంటూ నవ్వింది.

నారయ్య శిశువునూ ఆ శిశువునుకన్న మంగమ్మనూ చూస్తూ బ్రహ్మానందపడిపోయినాడు.